למימרא דמחייב רבי אתולדה במקום אב והתניא כו'. הקשה ה"ר פורת"ם מנא ליה דמחייב אתולדה במקום אב דילמא הא דמחייב שתים היינו כשנודע לו וחזר ונודע לו ונכפלונתא דר' יוחנן ורש לקיש [1] דמחייב אפילו בהוליא והוליא בהעלם אחת ואור"י דאם כן[א] לא היה רב יהודה משמיענו שום חידוש שחייב שתים[ב] ועל כרחך אתא לאשמעינן דרבי מחייב אתולדה במקום אב: **לא** ס"ד **דתניא** ר' יהודה מוסיף כו'. לפי מאי דקס"ד דטעמא דרבי יהודה משום דמחייב אתולדה במקום אב אמאי נקט טפי שובט ומדקדק איכא למימר דס"ד דרבנן נמי מחייב אתולדה במקום אב ולא פליגי אלא בשובט ומדקדק ואמרי דלאו היינו אתולדה אלא היינו ממש מיסך ואורג אי נמי לא מחייבי רבנן אתולדה במקום אב ולדברי רבי יהודה קאמרי[ג]:

מאי לאו דעבדינהו לתרוייהו בהדי הדדי. אין הלשון מיושב דמשמע דלמסקנא לא קאי הכי וחז אינו דלמסקנא נמי דמפ' דר' יהודה חשיב להן לאבות מיירי נמי דעבדינהו לתרוייהו בהדי הדדי דאי בדעבד אמאי לחודיה והאי לחודיה כדגרסינן בכמה ספרים בהא לא הוה פליגי רבנן עליה דמיפוק ליה דמשום תולדה הוו מחייבי[ד] ואומר ר"י דאין לומר דמיירי בכלל אורג. תוס' הרא"ש. ה. כלומר אפילו כי האי גוונא תוכל להעמיד פלוגתא דר' יהודה ורבנן ולא בשוגג אלא. תוס' הרא"ש. ו. דצריך להתרות על המלאכה בשביל האב. תוס' הרא"ש. ז. הני נמי אבות. תוס' הרא"ש. ח. הם עצמם. תוס' הרא"ש. ט. אבות. תוס' הרא"ש.

למימרא דמחייב רבי אתולדה במקום אב והתניא רבי אומר [ו]דברים הדברים [1]אלה הדברים אלו ל"ט מלאכות שנאמרו למשה בסיני אמר ליה רב יוסף מר אהא מתני לה וקשיא ליה דרבי אדרבי אנן אדרבי יהודה מתנינן ולא קשיא לן דתניא מרה"י לרשות הרבים ועבר ארבע אמות ברה"ר רבי יהודה מחייב וחכמים פוטרין אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה רבי יהודה שתים אחת משום הוצאה ואחת משום העברה דאי ס"ד חדא הוא דמחייב מכלל דרבנן פטרי לגמרי הא אפיק לה מרה"י לרה"ר ממאי דילמא לעולם אימא לך ר' יהודה חדא הוא דמחייב ורבנן פטרי לגמרי והיכי משכחת לה כגון דאמר עד דנפקא ליה לרה"ר תנוח ובהא קמיפלגי דר' יהודה סבר אמרינן קלוטה כמה שהונחה ואיתעבידא ליה מחשבתו ורבנן סברי לא אמרינן קלוטה כמה שהונחה ולא איתעבידא ליה מחשבתו אבל אתולדה במקום אב לא מחייב רבי יהודה לא ס"ד דתניא רבי יהודה [ב]מוסיף אף השובט והמדקדק [א]אמרו לו שובט הרי הוא בכלל מיסך מדקדק הרי הוא בכלל אורג מאי לאו דעבדינהו לתרוייהו בהדי הדדי וש"מ מחייב היה רבי יהודה אתולדה במקום אב [ג] ממאי דילמא לעולם דעבדה להא לחודה והא לחודה ורבי יהודה אתולדה במקום אב לא מחייב ובהא קמיפלגי דר' יהודה סבר הני אבות נינהו [ד]ורבנן סברי הני תולדות נינהו תדע דקתני רבי יהודה מוסיף אי אמרת בשלמא אבות מאי מוסיף מוסיף אבות אלא אי אמרת תולדות מאי מוסיף איתמר נמי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו לא חייב רבי יהודה אלא אחת א"ל רבינא לרב אשי ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דמחייב היה ר' יהודה שתים אי להכא קבעי לה להכא לא קבעי לה אי להכא קבעי לה להכא לא קבעי לה אמר ליה [ה]באומר כל מקום שתרצה תנוח: [ו]פשיטא נתכוון לזרוק שמנה וזרק ארבע הרי כתב שם משמעון [ז]נתכוון לזרוק ארבע וזרק שמנה מהו מי אמרינן הא אפיק ליה או דילמא היכא דבעי הא לא נח ולאו היינו דאמר ליה רבינא לרב אשי [ח]וא"ל באומר כל מקום שתרצה תנוח ודקאמרת הרי כתב שם משמעון מי דמי התם כמה דלא כתיב שם לא מכתיב ליה שמעון הכא כמה דלא זריק ארבע לא מיזדרקי ליה תמני: תנו רבנן [ט]הזורק מרשות הרבים לרה"ר ורשות היחיד באמצע ד' אמות חייב

פחות

דברים הדברים אלה הדברים. גבי שבת דכתיב בויקהל אלה הדברים אשר צוה וגו'[ט] דברים משמע תרין ל"ת מרבי חד הא תנא אלה בגימטריא תלתין ותשע אלו ל"ט כו' ומניינא למה לי על כרחך לדעת כמה חטאות אדם מתחייב בהעלם אחד על השבת ואי מחייב אתולדה במקום אב בהעלם אחד הוו להו טובא: **אמר ליה רב יוסף.** לרב חנא: **מר מתני לה.** להא דרב יהודה אמר שמואל מחייב היה רבי שתים אחת דרבי: **וקשיא ליה דרבי אדרבי.** רב יהודה אלא מהא אמרה אלא אדר' יהודה מתני לה ולא קשיא ליה דלא אשכחן בעלמא דפטר ר"י אתולדה במקום אב: **מרה"י לרה"ר ועבר ד' אמות ברה"ר.** קודם שתנוח דאיכא תרתי הוצאה וחזיקה אדבע אמות: ה"ג **ואחת משום העברה.** ורבנן פטרי אהעברה משום דלא קבירא להו קלוטה כמה שהונחה ומהוי כמי שהונחה משילתא בפתח וחזרה ונעקרה ומה לסוף ד' אבל מחייב הוא משום הוצאה: **ואיתעביד ליה מחשבתו.** שנחה בילתא מיד הלכך חייב משום הוצאה אבל משום העברה לא מחייב ואע"ג דמשיב ליה כמה שהונחה ונעקרה והונחה משום דהויא תולדה במקום אב: **אף השובט.** עם שאר אבות מלאכות הא דאמרן דלכך נמנו שאם עשאן בהעלם א' חייב על כל א' וא': **שובט.** מכרכר בכרכר: **ומדקדק.** לאחר שנתחת המוט של ערב מכה בכרכר בג' וג' מקומות. וי"מ מדקדק משוה המיגה כשיש ב' חוטין כרוכין זה עם זה ומובדלים מן השאר משוה אותן בכרכר לו בתחתו: **מאי לאו דעבדינהו לרוהו.** שובט ומדקדק בהדי שאר מלאכות דהא מוסיף קתני ומיסך ואורג נמנו עם אבות מלאכות ואלה תולדותיהם כדקתני שובט בכלל מיסך: **מאי מוסיף.** הרי לא נמנו אלא אבות: **ולמאי דסלק אדעתא דו.** נהי נמי דמיחייב אתולדה במקום אב הכא לאו מרתי איכא דאי להכא לסוף ד' בעי לה דתנוח הכא לא מיחייב אהעברה ד' אלא עבר מתחלת ד' (מר"ה והעביר) לסוף ד' ברה"ר אלא אהוצאה לחודיה הוא דמיחייב והוצאה אריכא הוא דעבד: **ואי להכא.** אלא היאיכא קבעי לה דתנוח הכא לסוף ד' לא בעי לה דתנוח ואיתא לזריקה ד' ולא מיחייב לה דבעינן עקירה מתחילת ד' ברה"ר והנהה לסוף ד' ברה"ר והכא עם יציאת הפתח הא לא נח והעביר לסוף ד' דמיחייב אתרוייהו ומיהו אהוצאה הוא דמתחייב דנתקיימה מחשבתו הכא נח ברה"ר: **באומר כל מקום שתרצה תנוח.** וכיון דלא איכפת ליה הויא ליה קיום מחשבה בתרוייהו: **הרי כתב שם משמעון.** דתנן לקמן בפ' הבונה (לקמן דף קג.) דחייב בג' אותיות ואף על פי שנתכוון למלאכה דגדולה: **ולא היינו דבעי מיניה כו' ואמר ליה נאותא כו'.** הא לא אמר הכי לא מיחייב אלא אם כן נחה במקום מחשבתו הכי נמי בתרוייהו מיפטר לא שנא נתכוון לזרוק שמונה וזרק ארבע לא שנא לזרוק וזרק שמונה פטור: ה"ג **ודקאמרת הרי כתב שם משמעון.** ומנתכוין לזרוק שמונה וזרק ד' דפשיטא ליה לחיובא קא מותיב מי דמי התם כל כמה דלא כתב שם לא מכתב שמעון הלכך כי כתב שם בכוונה כתביה והא עבד ליה מלאכה דיש שם אדם בג' אותיות אלו: **הכא כל כמה דלא זריק ד'.** שתנוח לסוף ד' לא מזדרק ליה תמניא בתמניא הלכך כי נח לסוף ד' לא נתקיימה מחשבתו ולא דמי לשם משמעון. לשון אחר ה"ג אמר מר הרי כתב שם משמעון מי דמי כו' והיא היא: **מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע ד"א חייב.** אם עבר ברה"ר ד"א ואפי' ע"י לירוף חייב:

פחות

מ א ב מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ז ויט:
י ג ד מיי' פי"ג שם הלכה כא:
יא ה מיי' שם הל' נח:

מוסף רש"י

השובט. משוה השתי בכרכר קשרון ריי"ל (לע"ל עה:). **והמדקדק.** כשמותח חוט הערב מכה בכרכר עליו במקומות ליישבו שלא יהא מתוח יותר מדי, שהמתיחה מעכבתו מהתחבר יפה עם הערב (שם).

מוסף תוספות

א. [דמיירי] בנודע וחזר ונודע. תוס' הרא"ש. ב. מחלתייהו דרב ושמואל ידענן לה כיון דאינהו אמרי דביתא כמאן דמלי דמי, מה לי לענין הנחה של הכנסה מה לי לענין עקירה של הוצאה, ופשיטא דאי נודע וחזר ונודע חייב שתים. תוס' הרא"ש. [ועי' מהרי"ק]. ג. לדידן לא מחייב אשום תולדה במקום אב ולדידך נמי דמחייבת בשובט ומיסך לית לך לחיובי דשובט היינו מיסך לגמרי וכן מדקדק בכלל אורג. תוס' הרא"ש. [עי' מהרי"ק]. ד. תרתי. תוס' הרא"ש. ה. כלומר אפילו כי האי גוונא תוכל להעמיד פלוגתא דר' יהודה ורבנן ולא בשוגג אלא. תוס' הרא"ש. ו. דצריך להתרות על המלאכה בשביל האב. תוס' הרא"ש. ז. הני נמי אבות. תוס' הרא"ש. ח. הם עצמם. תוס' הרא"ש. ט. אבות. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל

ודחי' לה להא הכי, והא הכנסה תולדה דהוצאה היא כדתנן בחשבון אבות מלאכות המוציא מרשות לרשות. ואע"ג דאוקימנא בתחילת מסכתא זו תנא כל עקירת חפץ ממקומו הוצאה קרי לה, מיהא חדא אב (מחדא) [וחדא] תולדה. וא"ת מחייב ר' שתים ונמצא מחייב אתולדה במקום אב דיחיה, והתניא ר' אומר דברים הדברים אלה הדברים ל"ט מלאכות שנאמרו לו למשה מסיני, וכל מאן דאית ליה חילוק מלאכות (ו)הללו הן אבות והשאר תולדות, ואוקימנא דאינו מחייב אתולדה במקום אב דיחיה אלא על האב, ועל אתולדה דיחיה לא מחייב אלא חדא. וא"ל רב יוסף לרב חסדא מר הא שמעתא דרב יהודה אמר שמואל אדר' מתני לה וקשיא ליה, (לא) רב יהודה אמר שמואל לא קתני לה אדר' כלל אלא אדר' יהודה מתני לה, דתניא הזורק מרה"י לרה"ר ועובר ד' אמות ברה"ר ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרין. אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה ר' יהודה שתים אחת משום הוצאה מרשות לרשות ואחת משום מעביר ד' אמות ברה"ר. ודחינן מאי דלמא ר' יהודה חדא הוא מחייב כגון דאמ' עם דנפקא לרה"ר תינח, ובהא פליגי ר' יהודה סבר כיון

תורה אור השלם

ו וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לַעֲשֹׂת אֹתָם: שמות לה א

הגהות הב"ח

(א) גמרא אתולדה במקום אב (ממלי דילמא ומי ומכא קא מיפלגי) תפ"ש וי"ב ס"ל לעולם אימא לך רבי יהודה אתולדה במקום אב לא מחייב ובהא קא מיפלגי:

רבינו חננאל (המשך)

[דנפקא לרה"ר] קלטתה רה"ר כאילו נחה שם ונעשה מחשבתו ולפיכך חייב. ורבנן סברי לא אמרינן קלוטה כמו שהונחה וכיון שלא נעשת מחשבתו פטור לגמרי, דקיי"ל לענין שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה, אבל אתולדה במקום אב אפילו ר' יהודה לא מחייב, ובהכי סלקא שמעתין. **ואע"ג** דטרח למפשט מהא דתניא ר' יהודה מוסיף אף השובט והמדקדק מכלל דהני תולדות נינהו, ור' יהודה מחייב אתולדה במקום אב, דחריא היא. ואסיקנא הני לר' יהודה אבות נינהו ומוסיף להו בהדי אבות. ואוקמוהא רבה ורב יוסף דלא הוה מחייב רבי יהודה אלא אחת. וא"ל רבינא לרבא למאי דסליק אדעתין מעיקרא דמחייב ר' יהודה שתים, אי האי זורק דעתו שתנוח עם יציאתה לרה"ר ואין דעתו להעבירה ד' אמות ברה"ר אע"ג דסבר קלוטה כמי שהונחה, בהעברה לא מחייב, דהא לא נחבוון להעבירה ד' אמות ברה"ר, דהא לא מחייב אלא על מחשבתו, כר' יוחנן דאמר המפנה חפצים מזדות לזדות ונמלך עליהן והוציאו לרה"ר פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך. ושני ליה רבא לרבינא באומר הריני זורק ובדעתי כל מקום שתנוח בו הוא רצוני, דכל היכא דנח אמרינן הרי נעשית מחשבתו. **פשיטא** נתכוון לזרוק שמונה אמות זורק ד' הרי כתב שם משמעון וחייב. ואקשינן מי דמי. התם כמה דלא כתב שם לא מיכתיב ליה שמעון וכאלו מתחלה כך היתה מחשבתו [ל]כתוב שם ואחריו עון והנה נעשית מחשבתו ולפיכך חייב, אבל זורק מי לא יכול לזרוק חי"ת בבת אחת כי לא נייח ביניהן כלל, ונדחת. נתכוון לזרוק ד' אמות וזרק ח' חייב, אם אמר כל מקום שתרצה תנוח. וכבר פרשנוה בבבא קמא בפרק כיצד הרגל בסופו, דקתני התם בפירושא אם אמר כל מקום שתרצה תנוח אין, ואי לא לא מחייב. ת"ר [הזורק] מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע ד' אמות חייב,

ה) לעיל ע. עד. מיכלא פר' ויקהל. ו) לעיל עה:. ז) נ"ק כו:]. ד) [שם]. ט) [שמות לה]. ו) [לעיל עה:].

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מסורת הש"ס

ג) לעיל ה., ב) [לקמן נמ.], ג) [ז"ל הערוך בע' לטבא פי' לטבי הם המקברות שמטמין למעלה בעצוק סביב כפיה עטינה], ד) [לף נמ.], ה) [ע"ב], ו) ל"ל אמת.

הגהות הב"ח

(א) גמ' מלעולות ולא אמרינן:

גליון הש"ס

גמ' עגלות תחתיהן וביניהן, עי' עירובין ו ע"א תוד"ה כילד מעברין:

רבינו חננאל

פחות מד' אמות פטור. פי' אם יש במקום שזרק עד שנח בב' הצדדין שהן הה"ר ד' אמות חייב. כגון שיש רה"ר בצד זה ב' אמות ובצד אחר ב' אמות אחרות רה"ר, שנמצא מעביר ד' אמות ברה"ר. וקמ"ל רשויות מצטרפות אע"ג דרה"ר חולק בין ב' רשויות הרבים ולא אמרינן קלוטה כמי שהוגהה, כלומר קלטתן רה"ר טרם תגיה ד' אמות, אלא כיון שבודיקה אחת הלך החפץ ד' אמות ברה"ר אע"פ שהן אמות מקוטעות ואינן ארבעתן רצופות ביחד חייב. א"ל) משמיה דרב המעביר ד' אמות ברה"ר מקורה פטור דהא כל מלאכת דשבת מן המשכן גמרינן להו, ולמה הוא פטור לפי שאינו דומה לדיגלי מדבר. ואקשינן אינו הא עגלות שהיו טוענות קרשי המשכן מקורות היו בזמן שהקרשים עליהן, ואמר רב משמיה דרבי חייא עגלות תחתיהן וביניהן וצידיהן הה"ר הן. ופרקינן כי אמר רב לפי שאינן דומה לדיגלי מדבר בדרא קמא, פי' בזמן שלא הניח על העגלות קרשים אלא התחתונים בלבד שאינה מקורה כולה, אבל כשניחו עליהן שניים ושלישים ותהא כולה מקורה לא אמר רב. ואקשינן מכדי אורך העגלה כמה היא ה' אמות, רוחב כל קרש אמה וחצי, כמה קרשים טוען בעגלה שלש שאינה מחזקת יתר כי ארכה ה' אמות, ורחב ג' קרשים כל קרש אמה וחצי ארבע אמות וחצי, נמצאת חצי אמה עודפת העגלה על הקרשים והן ג' טפחים, כי שדית בין קרש לקרש זה הערדף כלבוד דמי ואפילו בדרא תתא העגלה כולה מקורה היא. ודחי רב מי סברת קרשים ברחבם היה מטעינם על הגגלה, אחורן הוה מנח להן. ואקשינן תוב סוף סוף עובי כל קרש אמה היא כשמסדרן על העגלה נותן ד' קרשים על העגלה, נמצאת עודף בעגלה אמה שהיא ו' טפחים, כשתחלקם בין הקרשים יבא ביניהם פחות מג' טפחים שהרי בין ד' קרשים רוצה לחלקם, וקיי"ל כל פחות מג' טפחים כלבוד דמי, ומכל פנים העגלה אפילו בדרא תתא מקורה היא. **הניחא** למ"ד כדבינן למימר לקמן קרשים מלמטה עובין אמה מלמעלה כלין והולכין עד כאצבע, פי' הוה הגגר משופע ואוכל בקרש רעולה עד שנמצאת ראש הקרש עוביה אצבע, ותחתיה הקרש עוביה אמה, משכחת לה דמשלבי קרשים מלמטה זו עם זו ומתרפקין ועולין עד שנמצא למעלה ביניהם קרוב לאמה, וכיון שיש בין ב' הקרשים אמה ודאי אינן מקורות. אלא למ"ד כשם שמלמטה עובין אמה כך מלמעלה עובין אמה, היכי משכחת לה עגלה שאינה מקורה. ופריק רב כהנא דמצא עגלה שאינה מקורה בזמן שאין על העגלה קרשים אלא אטבי בלבד. פירוש עגלה זו עשויה ב' קורות ארוכות וב' קצרות בראשיהן

ו) [כ"כ שמואל כי יהודה אמר ר' אבא אמר ר' יוסי].

פחות מארבע פטור. דמשום הוצאה לא מיחייב דלא אמרינן קלוטה כמה שהוגהה: **רשויות.** השוות: **מצטרפות.** רשות הרבים זו עם רשות הרבים זו ודלא כר' יוסי דאמר בפרק המוליא יין (לעיל פ.) אף בהעלם אחד לרשות אחד חייב לשתי רשויות פטור ועוד קא משמע לן דלא אמרינן קלוטה כמה שהוגהה: **מקורה.** מכוסה: **והא עגלות.** דמשכן: **דמקורות הוו.** בקרשים הסדורין עליהן רחבן לאורך העגלה ואורכן לרחבן על רחב דפנותיה וקא סלקא דעתך על פני כל אורך העגלות היו מסודרות: **וציניהן.** בין עגלה לעגלה שבגלה ואף על פי שראשי הקרשים יוצאים לכאן ולכאן שתי אמות ומחצה לכל רוח וראשי קרשים של עגלה זו מגיעין לראשי קרשים של זו שבגלה שהרי חמש אמות היו בין עגלה לעגלה כדלקמן[ז] ורחב עגלה חמש אמות אחלו שתי אמות ומחצה ובין הדפנות והאופנים ועובי האופנים שתי אמות ומחצה וי' אמות אורך הקרש וכשאורכה נתון על דופני עגלה לרחבה נמצאו ג' אמות ומחצה בולטין מכל לד ונמצא ריוח שבין ג' העגלות מקורה בראשי קרשים: **ולדיהן.** ריוח שבין דופן עגלה לאופן ועובי האופן: **כי קאמר רב.** תחתיהן דה"ר: **בדראתא.** בריוח שבין שורות הסדר שהיה סודר קרש על קרש סדר אחד ומניחו ריוח וסודר סדר אחר ומניחו ריוח: **ה' אמות.** כדלקמן[ז]: **כמה מוחיב.** כמה קרשים יכול להוסיף על אורך דופנותיה תגלא ומו לא ומחזיקות ד' אמות ואלי פש ליה ריוח פגגא דאמתא: **שדי ליה מר ציני וציני.** כשאתה מחלק לריוח שבין הקרשים אין בכל ריוח אלא רביע אמה דהוא טפח ומחצה דה"ל לבוד והיינו מקורה: **אחודן מנח להו.** לאיכא רווחא טפי: **סומכא.** עוני: **אמתא.** דלמשני לקמן עוניין אמה: **כמה מוחיב.** כמה קרשים הוא מסדר: **ארבעה.** דעל כרחין כל מה שיכול לסדר על פני אורך העגלה הוא מסדר ואינו מגביה להוסיף זו על זו שהרי י"ב קרשים היו לעגלה אחת שמ"ח קרשים היו כ' קרשים לגפון ועשרים לדרום ושם למערב ושניים למקלוטות וכיון דרחבן אמה ואלי ומוסב חודן קלר אם אתה מסדר זו על זו הרבה הן ונופלות הלכך כמה הוא מוחיב ארבע דאמשה בחמשה לא יתבי דאי אפשר לדחקן וגלמלא להוסיף ה' בתוך ה' אמות ועוד מפני בליטות הטבעות: **כי שדי מר ציני וציני.** לחלקה לאמה זו ג' רווחים שבין ארבע קרשים כלבוד דמי שאין כאן ריוח אלא שני טפחים: **הניחא.** הא דאמרת שהריוח הזה רשות הרבים הוא למ"ד שעובי הקרשים כלה והולך עד כאצבע איכא למימר דאיכא רווחא טפי בין ד' קרשים: **אלא למ"ד הו.** פלוגתא לקמן בשמעתין[ח]: **אמר רב הכנא באטבעי.** בריוח שבין לדי הקרשים שהטבעות קבועות בהם קאמר רב דהוי רשות הרבים כלומר אי אפשר לסדר בה ארבע קרשים דלקאמרת לפי שהטבעות קבועין בקרשים דלכתיב (שמות כו) ואת הטבעותיהם תעשה זהב שהיה תוחב הבריחים לתוכן לפי שהן גבוהות וכשיושבות על האדנים שאינם אלא אמה מנענעות לפנים או לאחור אלא שהבריחים מחברים את כולם והבריח התיכון מחבר כל ג' הרוחות ומחזיקין זה את זה ואותן הטבעות זקופין היו ולא שוכבין והיו רחבין ואי אפשר להן לעמוד זה בגובה ריוח לפיכך מושיב שתים זו אצל זו בראש העגלה האחת ופונה לד הטבעות של מיצוה לחוץ ושל פנימית לפנים ואין צריך להניח ריוח ביניהן וכן בראש העגלה השני וכל[ו] אחת הריוח באמצע בין לדי הטבעות כך פירשו רבותי וכך היו גורסין אמר רב הכנא באטבעי הטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה ועגלה גופה מקורה הואי אמר שמואל בימדות ומפרש אטבעי הטבעי כמו טבעי ופרכינן הכי רווחא דאטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה דכפריסיות והתימה לדיהן וציניהן רשות הרבים אלא אחתיהן רשות הרבים הא עגלה מקורה הואי דקא סלקא דעתך שהיו עשויות כעלייה מלמטה כאותן שלנו שטוענין בהן חול ועפר לבנין: אמר

הניחא למ"ד קרשים מלמטה עובין אמה וכלין והולכין עד **כאצבע.** הקשה הרב פור"ת ולדידיה מי ניחא והלא כיון שהולכין וכלין עד כאצבע יכולין לסדר שם קרשים אז יותר שיתמו חודו של זה כנגד עביו של זה[א] ויחזיקו שם קרשים שלא אמות ושלא אצבעות ושאמרו י"א עטפיה לאויר וכי שדית להו ביני וציני כלבוד דמי ומיהרי דגגאי הוא להשיס לד העב העומד סמוך לקרקע אלא הקצר שהיה למעלה מקום שהיעיות פרוסות עליהן ודמי להא דאמרינן מעלין בקדש ואין מורידין ור"ת תירץ דכמו שהיו פורקין אותן מן המשכן כך היו מניחים על העגלה שהיתה אלא דופן המשכן כי כך היו עושין בלא טורח אבל להופכן היה טורח גדול ורבינו יצחק אומר דשמא[ב] מחליין ולמעלה היו כלין והולכין והשתא אי אפשר לסדר יותר וא"ת מגלן דילפינן ממה שאינו מקורה גילף מן המקורה שבו ויהא המעביר ד' אמות ברשות הרבים מקורה מייב וי"ל דמן האויר יש לנו ללמוד שדומה יותר רשות הרבים ור"י אומר דמהכא לא ילפינן רשות הרבים אלא ממחנה לויה כדאמר לעיל ומהכא לא ילפינן אלא שיעור רשות הרבים דהוי י"ו אמות ומכל מקום אי לאו דתתחיהן וציניהן ולדיהן רשות הרבים לא הוה ילפינן מיניהו שיעור דה"ר:

אטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה עגלה מקורה היא. פירש רש"י דסלקא דעתך שהעגלה היתה מקורה[ג] ותימה למה היה סבר לומר כן ועוד דבכל הספרים גרסינן אטבעי היכא מנח להו אגבא דעגלה[ד] מה לו להחזיר אטבעי בהן אתקפתא לא הוה ליה למימר אלא הא עגלה מקורה היא ועוד דגרסינן לעיל בדראתא[ה] ובכל הספרים גרסי' בדלא תתא ולפי גירסתם נמי אין הלשון משמע בין הטורות כמו שפיר' ונראה לר"ת כמו שפי' ר"ת בדלא תתא פי' בשורה לאשורה[ו] שעדיין לא הגיח על העגלה אלא קרשים התחתיים בלבד שאינה מקורה כולה שם ריוח בין הטורות כדמפרש וחזיל אבל כשמסדר שורה שניה ושלישית[ז] נתתם האויר שבין הטורות שאלא היו יכולים להיות מכוונים ולהשימן זה על זה בשוה ממש אלא כל אחד היה בולט לחוץ עד שנתפס כל האויר כמו בגאיה על גבי לבינה ופריך אורכה דעגלה כמה הוי כו' כלומר אפילו בשורה לאשורה לא היה מתחיהן רשות הרבים כדמפרש ומאזל ומשני אמר רב כהנא באטבעי אע"ג דלא קאמר אלא הדר ביה[ח] דולדי כשיס קרשים על העגלה אפילו דרא תתאה לא הוו רשות הרבים תתחיהן[ט] אלא כי קאמר[י] דהוי רשות הרבים באטבעי שאין על העגלה אלא אטבעי גרידא פי' אטבעי שני עציס[א] נקוביס בשני לאשיהן נקוביין כעין טבעות לכך קרי להו אטבעי ותוחבין אותן על הקונדיסין העומדין בשני לדי העגלה לרחבה לפניה ולאחריה כדי שלא יפלו הקרשים ולפי שלא מזכר אמורא לעיל אין דרך הש"ס לומר אלא ופריך אטבעי היכא מנחת להו אגבא דעגלה פירוש אחר שנתנו הקרשים על העגלה ותתין עליהן אטבעי טבעות ומסגרות כדפרישית לפניה ולאחריה כדי שיתחזו הקרשים[ב] ואז כבר עגלה מקורה היא[ג] ולא גרסינן עגלה גופא[ד] אלא עגלה מקורה היא ומשני אמר שמואל ביתידות פירוש אטבעי דקאמר רב כהנא לא אותן עציס נקוביס המשיתין לאחר העגלה[ט] כדפי' אלא ביתידות פירוש שני עציס ארוכיס שכמו כן נוקבין אותן בשני לאשיהן ונותנין על הקונדיסין לאורך העגלה[ט] ועל אותן עציס נותנין הקרשים כדי שיהו גבוהיס למעלה מן האופנים ושעויין כמו אטבעי של רוחב העגלה שלאחר הטעינה[י] ולפי ששמואל אינו כ"א מפרש דברי רב כהנא לא קאמר אלא אבל ר"ת מפרש דהכל ביה משיניא דרב כהנא ואין נראה מלא קאמר אלא ועוד איאך היה טועה רב כהנא דהא אין רגילות להניח אטבעי עד לאחר טעינה: לל

הנקראים אטבי כמין מסגרות, ונמצאו העצים העומדין בארבעת מקצועי העגלה כמין קירות מחזיקין הקרשים שלא ישמטו לא לארכן ולא לרחבן, והן כמין מסגרות שסוגרין בעד צד, ואילמלא האטבי היו הקרשים רוחין העצים ונופלין. ויש מי שערשין אטבי הללו מן הברזל כענין שפרשנו. ויכין שפירש רב כהנא באטבי, הקשו עליו וכי תמצא עגלה מגולה ואטבי עליה, והלא אטבי לא נעשו אלא להנתן על גבי עגלה טעונה ובעת שהיא טעונה מקורה היא. ונדחה רב כהנא.

יב א מיי' פי"ד מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין סה טוש"ע ס"ש סי' שמה סעיף ז ויח:

מוסף רש"י

לפי שאינו דומה לדגלי מדבר. וכל מלאכות דבשבת במשכן גמרי, מדנקמהכה פרכת שבת לפרכת משכן טויקבל (לעיל ה.).

מוסף תוספות

א. והכי ניחא טפי מלהגביה הקרשים זה על גב זה. תוס' הרא"ש. ב. מה שהיו הולכין וכלין עד כאצבע לא היו מתחילין מלמטה לקצר אלא. תוס' הרא"ש. [ועי' מהר"ם]. ג. מתחתיה. תוס' הרא"ש. ד. ולפירושו. תוס' הרא"ש. ה. [ו]לא משמע כפירושו שפי' אויר שבין השורות. תוס' הרא"ש. ו. כל זמן. תוס' הרא"ש. ז. זה על גב זה. תוס' הרא"ש. ח. ממה דאוקי לה בזמן שיש קרשים על העגלה. תוס' הרא"ש. ט. [ד]לעולם אפותיין מנח להו וליכא רווחא כלל. שיטה להר"ן. י. רב. תוס' הרא"ש. יא. ארוכים שמשימין על העגלה. תוס' הרא"ש. יב. שלא יגדנד אגה ואגה. תוס' הרא"ש. יג. בקרשים שעליה. תוס' הרא"ש. יד. מקורה היא. תוס' הרא"ש. טו. לאחר שהיא טענה. תוס' הרא"ש. טז. שנוגעים שני קונדסים בתוכה שנים מזה ושנים מזה ותוחבין אותן העצים ונוגעים אותן הקונדסים, ואח"כ מביאים שתי עצים ארוכים ותוחבים בקונדסים לרוחב העגלה, והיינו קודם שהיא טענה. תוס' הרא"ש. יז. ואין העגלה מכוסה בנסרים, ובשעת עמידת האטבי שהעגלה מכוסה קצת אמר רב תחתיהם רשות הרבים, וזה פי' הנכון דשמואל לא בא לסתור דברי רב (הונא) [כהנא]. ריעב"ש.

רבינו חננאל (המשך)

כגון מלבנות המטה, והאמצע מגולה. ומניחין באמצעה לרחבה קורה יוצאה חוץ לעגלה ב' אמות ומחצה מזה הצד, וב' אמות ומחצה מן הצד האחר, ומכניסין האופנים בראשי הקורה היוצאות חוץ לעגלה, ומטעינין ע"ג העגלה הקרשים תחתיים שניים ושלישים, ועוד בארבעת מקצועי העגלה ד' עצים ארוכים קבועים ועומדים כמין קינופי המטה וראשיהן משופנין. ואחרי שמטעינין העגלה מביאין ד' קרשים רחבין כשיעור טפחים ונקראין אטבי, שנים מהן ארוכים כאורך העגלה וב' מהן ארוכין כשיעור רוחב העגלה, נקובים כל אחד נקב בראשו, ב' נקבים בכל אחד ואחד. ומכניס אלו הקרשים נקביהם בראשי העצים העומדים כמין קינופי הארוכין לאורך העגלה והקצרים לרוחב העגלה. ונמצאו אלו העצים

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

1 וַיְהִיו תֹאמַים מִלְּמַטָּה וְחֻדָּדִ֥ים יִהְיוּ תֹמִים עַל רֹאשׁוֹ אֶל הַשִּׁבְעָ֖ת הָאֲרֻ֑מֹת כֵּ֣ן תִּהְיֶ֔ה לְשִׁנְיָנָ֖ם לְשֵׁנִ֥י הַמִּקְצֹעֹ֖ת יִהְיוּ׃ שמות כו כד

2 וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הֵ֣רִידֹ֔רֶם מִלְּמַעְלָ֑ה קָמוּ נֵ֥ד אֶ֖חָד הַרְחֵ֣ק מְאֹ֑ד מֵאָדָ֗ם הָעִיר֙ אֲשֶׁ֣ר מִצַּ֣ד צָרְתָ֔ן וְהֵ֥רִידֹ֖רֶם עַל יָ֣ם הָעֲרָבָ֑ה יָ֣ם הַמֶּ֗לַח תַּמּוּ֙ נִבְרְח֣וּ וְהָקִ֔ים עֲבֹ֥ר נֶ֖גֶד יְרִיחֹֽו׃ יהושע ג טז

3 וּלְיִרְכָתֵ֥י הַמִּשְׁכָּ֖ן יָ֑מָּה תַּעֲשֶׂ֥ה שִׁשָּׁ֖ה קְרָשִֽׁים׃ שמות כו כב

4 וְהִבְרִ֣יחِ הַתִּיכֹ֗ן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁ֛ים מִבְּרַ֥ח מִן הַקָּצֶ֖ה אֶל הַקָּצֶֽה׃ שמות כו כח

5 וְאֶת הַמִּשְׁכָּ֖ן תַּעֲשֶׂ֑ה עֶשֶׂ֥ר יְרִיעֹ֖ת שֵׁ֣שׁ מָשְׁזָ֑ר וּתְכֵלֶ֥ת וְאַרְגָּמָ֖ן וְתוֹלַ֣עַת שָׁנִ֑י כְּרֻבִ֥ים מַעֲשֵׂ֖ה חֹֽשֶׁב תַּעֲשֶׂ֥ה אֹתָֽם׃ אֹרֶךְ הַיְרִיעָ֥ה הָאַחַ֖ת שְׁמֹנֶ֣ה וְעֶשְׂרִ֑ים בָּאַמָּ֗ה וְרֹ֤חַב אַרְבַּע֙ בָּאַמָּ֔ה הַיְרִיעָ֥ה הָאֶחָ֖ת מִדָּ֥ה אַ֛חַת לְכָ֖ל הַיְרִיעֹֽת׃ שמות כו א-ב

6 וְעָשִׂ֣יתָ יְרִיעֹ֔ת עִזִּ֖ים לְאֹ֣הֶל עַ֑ל הַמִּשְׁכָּ֖ן עֲשֵׂ֥תִי עֶשְׂרֵ֖ה יְרִיעֹ֥ת תַּעֲשֶׂ֛ה אֹתָֽם׃ אֹרֶךְ הַיְרִיעָ֥ה הָאֶחָ֖ת שְׁלֹשִׁ֣ים בָּאַמָּ֑ה וְרֹ֣חַב אַרְבַּ֣ע בָּאַמָּ֔ה הַיְרִיעָ֥ה הָאֶחָ֖ת מִדָּ֑ה אַ֣חַת לְעֲשֵׂ֣רֶת יְרִיעֹֽת׃ שמות כו ז-ח

7 וְהָאֲמָה֙ מִזֶּ֣ה וְהָאֲמָ֣ה מִזֶּ֔ה בְּעֹדֶ֖ף בָּאֹ֣רֶךְ יְרִיעֹ֑ת הָאֹ֣הֶל הְיֶ֔ה סָרוּחַ֙ עַל צִדֵּ֣י הַמִּשְׁכָּ֔ן מִזֶּ֥ה וּמִזֶּ֖ה לְסֻכֹּֽתוֹ׃

שמות כו יג

8 וְחִבַּרְתָּ֞ אֶת חֲמֵ֣שׁ הַיְרִיעֹ֗ת לְבַ֤ד וְאֶת־שֵׁשׁ֙ הַיְרִיעֹ֔ת לְבַ֖ד וְכָפַלְתָּ֣ אֶת הַיְרִיעָ֑ה הַשִּׁשִּׁ֖ית אֶ֥ל מוּל֛ פְּנֵ֥י הָאֹֽהֶל׃ שמות כו ט

9 וְסָרַ֣חְתָּ עֹדֶ֣ף בַּיְרִיעֹ֔ת הָאֲחַ֖ת חֲצִ֣י הַיְרִיעָ֑ה הָעֹדֶ֣פֶת הַסָּרָ֔ח עַל־אֹ֥הֶל מוֹעֵ֖ד תִּכְפְּלֶֽנָּה׃ שמות כו יב

מוסף תוספות

א. לפי שהקרשים היה עוביין אמה. תוס' הכא"ש. ב. כיון שלא נתפרש עוביי הקרשים. תוס' הכא"ש. ג. [אן] שמא היה עוביין אמה וחצי ולא היה רוחב המשכן אלא ט' אמות. תוס' הכא"ש. ד. ואי אפשר אלא בנס. מ' הכ"ן.

רבינו חננאל

ותיזגמה שמואל ביתידות. פי' יתידות שנים שלשה רחבות כמו טפח אגודות בעגלה, שנמצא בין יתד ליתד כמו אמה ונמצאת העגלה כולו מגולה היא כולה. והוצרך שמואל להעמידה ביתידות משום דתני ר' חייא תחתיהן, ואי אפשר להיות לעגלה תחת והיא אינה מקורה אלא ביתידות שיש ריוח הרבה ביניהן דליכא למימר בהן כלבוד דמי. והוא כדבעינן למימר לקמן כי שיעור ב' עגלות מהלכות זו בצד זו בט"ו אמה, ומיכן למדנו דרך רשות הרבים ט"ז אמה, אלו ט"ו אמה ואמה יתירה למקום בן לוי כו'. **ת"ר קרשים מלמטה עוביין אמה מלמעלן כלין והולכין עד כו'.** ר' יהודה דרש יהיו תמים על ראשו מלשון כילוי כדכתיב תמו נכרתו. והאי דכתיב יחדיו בעינן דליהוו משולבים כאחד כשמחברן דומין כאלו אחד הן ולא להוון משתלפי מהדדי. ור' נחמיה דייק יחדיו שיהו שוין מסופן עד ראשן, והאי דכתיב תמים דניחי שלמים ולא ניחי דיגיסר. בשלמא למ"ד כשם שמלמטן עוביין אמה כך מלמעלן עוביין אמה דקרקשים ומלמטן עוביין אמה ומלמעלן כלין והולכין עד כאצבע שנאמר [1]יהיו תמים על ראשו ולהלן הוא אומר [2]תמו נכרתו דברי רבי יהודה רבי נחמיה אומר כשם שמלמטן עוביין אמה כך מלמעלן עוביין אמה שנאמר [1]יחדיו והכתיב תמים ההוא דליתו שלמין ולא ליתו דניסרא ואידך נמי הכתיב יחדו ההוא דלא לישלחופינהו מהددי בשלמא למ"ד כשם שמלמטן עוביין אמה כך מלמעלן עוביין אמה היינו דכתיב [3]ולירכתי המשכן ימה תעשה ששה קרשים ושני קרשים תעשה למקצעות דאתי פותיא דהני ממלי ליה לסומכא דהני אלא למ"ד מלמטן עוביין אמה מלמעלן כלין והולכין עד כאצבע האי עייל והאי נפיק דשפי להו כי טורין[6]: [4]והבריח התיכון בתוך הקרשים תנא בנס היה עומד [5]ואת המשכן תעשה עשר יריעות אורך היריעה האחת שמנה ועשרים באמה שדי אורכייהו לפותיא דמשכן כמה הויא עשרין ותמני דל עשר לאיגרא פשא להו ט' להאי גיסא ומ' להאי גיסא לר' יהודה מיגליא אמה דאדנים לר' נחמיה מיגליא אמה דקרשים [6]שדי פותייהו לאורכא דמשכן כמה הויא ארבעין דל תלתין לאיגרא פשא להו י' לר' יהודה מכסיא אמה דאדנים לר' נחמיה מיגליא אמה דאדנים [6]ועשית יריעות עזים לאהל וגו' ארך היריעה האחת שלשים באמה וגו' שדי אורכייהו לפותיא דמשכן כמה הויא תלתין דל עשר לאיגרא פשא להו עשר להאי גיסא ועשר להאי גיסא לר' יהודה מיכסיא אמה דאדנים לר' נחמיה מיגליא אמה דאדנים תניא נמי הכי [7]והאמה מזה והאמה מזה בעודף לכסות אמה של אדנים דברי ר' יהודה ר' נחמיה אומר לכסות אמה של קרשים שדי פותייהו לאורכיה דמשכן כמה הויא מ' וארבע דל תלתין לאיגרא פשא להו ארבע סרי דל תרתי לכפלא דכתיב [8]וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האהל פשא להו תרתי סרי בשלמא לר' יהודה היינו דכתיב [9]חצי היריעה העודפת תסרח אלא לר' נחמיה מאי תסרח תסרח מחברותיה תנא דבי ר' ישמעאל למה משכן דומה לאשה שמהלכת בשוק ושפוליה מהלכין אחריה ת"ר חרוצים היו קרשים וחלולים היו האדנים ונראין דקרש אחד בדרום ושנים לפעלה כלה בעביו וקרש ההוא נותן במקצוע רחב אמה ואלו אמה ואלו אמה בולט ויוצא לדרום מלמעלה חוץ מעביו של דרומי וכן לצפון: **דשפי להו.** לרוחב ג' קרשים שבמקצוע ומקצרן למעלה מרחבן שלא יהיו בולטין: **כי טויים.** ההריס הללו שהן משופעין [מב' לדדים]: **כגס היה עומד.** שאחר שהקרשים כולן נמוכין בחדדים לצפון למערב ולדרום היה נותנו ומגביה לשלשת הרוחות ואין לך אומן יכול לעשות כן וכגס היה נכפף מאליו: **דל עשר לאיגרא.** לרחב חלל המשכן שהוא י' אמות: **לרני יהודה.** דאמר למעלה כלין עוביין של קרשים לכאצבע אינן ממעטין ביריעות וכספורשן לרחב המשכן נופלות תשע אמות לצפון ומכסין ט' אמות לקרשים מצחון ואמה של חדדים מגולה. שהחדדים נגהן אמה וחלולין הם והקרשים חרוצין למטה בחמשע חצי אמה ונשאר חצי אמה לכאן וחצי אמה לכאן והן שתי ידות לקרש האמצעי[7] ומתסר מן הידות מצחון ומשני צדיהן לרכוב על עוביי דופני החדן כשונעין שתי הידות בשני חדדים כדי שיהיו הקרשים תכופות ומשולבות אשה אל אחותה ולא יהא עוביי המדן מפסיק ביניהם: **לרני נחמיה.** דאמר אף מלמעלה עוביין אמה ממעטן עוביי הקרשים הדרומיות והצפוניות [8]ונמצא חלל

ו) לעיל עד: ב) [לעיל גמ'], ג) נ"ב לט:, ד) עיתוס' עח. לט:, ה) ל"ל וזוחק. רש"ל.

תורה אור השלם

1 וְכָל אִשָּׁה חֲכַמַּת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ וַיָּבִיאוּ מַטְוֶה הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן אֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ:
שמות לה כה

2 וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לִבָּן אֹתָנָה בְּחָכְמָה טָווּ אֶת הָעִזִּים:
שמות לה כו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הוה נקיט וכו' כך לתחת בגליסת: (ב) תוס' ד"ה כי היכי וכו' נראה לפרש דלא לזחקו קרשים לטבעות שהן זו כנגד זו והיה שם אטבעי בדפי' שהן גלוא"ש אע"ג דהי היה בארבע וחצי מ"מ מפני וכו' דיייסם ודוחק הסמ"ד:

מוסף רש"י

טווחי מן העזים. קנא קדיים טוו אם העזים, כנוסח של עזים משמע (לעיל עד:). ובינתיהן. כין עגלה לעגלה שבלבה (לעיל צח:). ובדדיהן. ריוח שבין דופן עגלה לאוזן ועוני האוזן (שם). מצטרפין לעשרה. קנקנ מעילה מתפיות הכור והקיפו בו פי הכור כביב מלעגלת לעמקה לעשרה לבלים עשרה לעומקן הכור לשויב רשות היחיד, והוא הדין נמי דתלב הכור ועוני הקיף המולית מלעגלת לבלים מלרבעה לרוחבו לחייב הטבעל מעל גב המולית כלום ואם הטבעל על גבה, כתנגן חולית הכור והסלע שהן בגוהן עשרה הרוחבין מלרבעה הטבעל מהן והטבעל על גבן חייב, ומהסיל ילקח ר' יוחנן לגעמיים דלמר מלי מלילים דמני חולית הכור והסלע ליתני הכור והסלע, אלא הא קמשמע לן דהכור וחולייתה מלעגלת לעשרה, וכי היכי דאמעיגן מינה לגוהה אמעיגן מינה נמי דמלעגלת לבלים, דשם קמני ורוחבן מלרבעה (עדרובין עח).

רב נסים גאון

אלא דקיימנא לן דדך רשות הרבים אין אמה. ומשתכה עיקר דילה במשנה בפרק המוכר פירות בבבא בתרא דדך היחיד ד' אמות, ודדך הרבים י"ו אמה, ודדך המלך אין לה שיעור.

רבינו חננאל

פי' שטוף וטוי מן העזים, כשהן חיים העזים שטופים דלאמרינן [חולין דף קלז] השוטף את רחליו, ומעל גבי העזים בלי גזיזה היו טווח אותן, דלאמרינן [לעיל ד:] הטוה מע"ג בהמה בשבת, וטווה בענין הזה צריכה חכמה יתירה. שתי גזוזטראות שתיהן רה"י הן כל אחת רשות לעצמה ורה"ר ביניהן, המושיט והזורק מזו לזו בתוך י"ט לדברי חכמים פטור אבל אסור. דזה על עיקר משנתינו ששנינו מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע, ר' עקיבא מחייב וחכמים פוטרין. אבל המושיט [והזורק] למעלה מעשרה אם היו שתיהן שלו ואין אחת גבוהה הן האחרת אלא שתיהן מכוונות זו כנגד זו כבר פירשתי למעלה שמותר להושיט ולזרוק מזו לזו, ואם אינן שתיהן שלו אסור להושיט

ונראין קרסין בגולאות. מילתא אחריתי היא שתי מחברות היו יריעות כל אחת ואחת ה' יריעות תפולות זו עם זו במטבע על פני כל מחבן ומחמעע מהיה מחבר בקרסים מחבנת עם מחבנת שהיו לולאות בשפה חיצונה של כל מחברת במחמעע המשכן אלו כנגד אלו כדכתיב מקבילות הלולאות וגו' (שמות כו): **נשא נכן.** יתירות חכמה משמע: **בין עגלה לעגלה.** שבגלה ה' אמות כמלא אורך העגלה: **למה לי.** אורך העגלה ה' אמות: **בארבע ופלגא סגי.** שאם מסדלן על רחבן אינו מגיע מסדר על ה' אמות יותר מג' והרי בארבע ומחצה יכול לסדרן ומי מסדרן בחוזן יותר מד' לא יסדר מפני הפסקת מקום הבריחים שבאמצע הסדרים ופלגא אמה נמי תמגי ליה: **דלא לידחקו.** אם בא לסדרן על רחבן: **לדי עגלה.** חלל שבין דפנות לאופנים ועוני הדופן ועוני האופן: **למלא רחב עגלה.** שני הגלדים כמלא רחב אלגה דהיינו אמה ורביע לכל לד: **למה לי.** רחבה תרתי ופלגא אם מפני שאם יעטרך להוסיף מן הקרסים לתוכה יכנים: **באמתא ופלגא סגי.** ויכניס בה על חוזן: **כי היכי דלא לידדו קרסים.** שלא יהיו הקרסים המוטלים לחוכן על דופנותיה לרחבה מדדין ונוטין לכאן ולכאן שאם מוסבות הקרסים קלר מתוך שהן ארוכות ויוצאות לחוץ הרבה יכבד אחד מן הראשון כשהן מדדין בהליכתן ויפלו: **חמיסרי טויין.** שתי הטבעות ההולכות זו בלד זו רחב כל אחת ה' אמות הרי י' וה' אמות ריוח שבין עגלה לעגלה הרי ט"ו. ואם תאמר יותר מעשרים הן שהרי הקרסים חוכן י' אמות והן מוטלות על גבי דופני עגלה לרחבה נמלא אורך הקרסים הרי כ' אמה לבד מה שצריך למשון קרסי כל עגלה ועגלה לבד המילון של עגלה שלא יגיעו לאלה הקרסים זו בזו ומעבבין את הילון הטבעלת אין זה תשובה שהקרסים למעלה מעשרה הן שהטבעלה גבוה י' ולגבי ה"ר לית לן בן למיתסב אלא מקום הטבעלות וריוח שביניהן שהוא למעה מי' לאו דה"ר היא הלכך לא חשיב ליה: **אמאי יתירא הוא.** עוד צריך להיות בדחב הדרך עודף אמה שתמן אלי אמה לכאן ואלי אמה לכאן לשני צדדין המילונות של כ' עגלות: **דקאי בן לוי דאי משתלפי.** זו מזו ליפול לחוץ אויר שביניהם: **הוה נקיט לה.** נכנס לבין האויר אמה שביניהם ועומד בתלי אמה שיש בין הטבעלה לגלדין ומתקן את הסדר זו על זו שלא תפול העליונה וכל הדרך הוא מהלך אחורי הטבעלה וכשרואה אותן משתלפות אל תוך האויר רץ לתוך (ו) בליטת הקרסים שבגלדין עד שמגיע לאמת האויר שביניהם ודוחק עצמו לעמוד בתלי אמה עד שיחזיר הנשלפת למקומה ועל סדרה: **מתני' חולית הכור.** הכור נותנין סביבותיו לחקיף כמין חומה כמו שאנו נותנין היקף עצים או לבן סביב פי הכור: **גמ' למה לי למתני חולית הכור והסלע.** פשיטא לן דסלע נקט לענין גובהה וכור לענין עומק שנוטל מתוכו ומוציא לצאת הרבים דאי לענין גובהה כגון לנוריל מחוליא לחוכה וכגון דרחבה מרבעה למה לי למיתסב כלל הא תנא ליה סלע אלא ודאי למוליא מתוך אוגבי כור נקט לה וכיון דהכי הוא חולית לחוכה למה לי ליתני הכור לעומק והסלע לגובה: **מצטרפין לעשרה.** לשויה הכור לה"ר ואם הוליא מתוך אוגן חולית חייב: מתילה

שתי גזוזטראות כו'. מיירי שקמוס למטה בשוס דבר ואין גדייס בוקעים מתמיסה או שיש מחיצות למעלה מן הגוזוטרא דמו לא חייסין לנקיעת גדייס ון עגלות שהיו רה"י אע"פ שמתמיסה רה"ר לפי שיש מגוף העגלה עד למעלה מן הקרסים הרבה יותר מעשרה: **בין עגלה לעגלה במלא אורך עגלה.** לסימנא בעלמא נקטיה ומגב אורחא קמ"ל דאורך עגלה מתם אמות: **כי היכי דלא לידחקו קרשים.** פרש"י אם בתא לסדרן על רוחבן וקשה דהא מסיק לעיל דמנח להו אחוזן אלא גרא לפרש דלא לידחקו קרסים (ב) אע"ג דדי היה בארבע ומחצי לטבעות שהן זו כנגד זו והיו אם לטבעי כדמפרש שהן גלוא"ש מכל מקום מפני כובדן משתרבבים ודוחקין זה לזה אם לא שיש ריוח גדול ביניהם ודחוקין): **למה לי באמתא ופלגא סגי.** לשיטת רש"י שאתי עגלות היו מפוקחות זו מזו ויש הפסק ביניהם ה' אמות וכל אחת טעונה לבד משוי של קרסים קשה דהיאך יכולין קרסים שכל כך בבדין שאורכן עשר אמות ורוחבן אמה ומחצי ושוביין אמה לעמוד על ג' אמות ומתלה רוחב[א] ועוד דפריך בגמרא ופלגא סגי אין יכול כ"כ כובד גדול לעמוד בתמתא ופלגא[ב] וכל שכן למ"ד כלין והולכין עד כתבנא שלא היו יכולין לעמוד ועוד היאך היו יכולים שתי עגלות להלך זו בלד זו בט"ו אמות מ"כ היו הקרסים נוקשין זה בזה ועוד שלריך לומר לפירושו שהקרסים היו נוטים על המחלים או על המחלה מלמעלה מי' מכל לד ב' אמות ומתלה כמו שפי' בקונטרס בעלמו שהרי אורך שני הקרסים הוא כ' אמה והרה"ר אינו רוחב כי אם ט"ז אמה ועוד [ג]מנלן דשתי עגלות היו הולכות זו בלד זו למילף שיהא רה"ר ט"ז אמה שמא היו הולכות כולן זו אחר זו והיה רה"ר קטן[ד] או אדרבתן יתר שהיה רה"ר גדול הרבה ולראה לי"מ שאתי עגלות היו מחובלות יתר שהיה אם עץ אדוק ט"ו אמה והיו בה אדבע אופנים כמו לשתי עגלות ושתי מיקוני דפנות כמו לשתי עגלות[ה] ובין עגלה לעגלה כמו אורך עגלה פירוש בין דופן עגלה זו לדופן עגלה זו ה' אמות ולידי העגלה כמלא רוחב העגלה מכל לד ולד בין דופן העגלה עם האופן שני אמות ומתלה אלא כפיהם הקונטרס שפי' אמה ורביע לכל לד ורוחב שתי העגלות עם לידיהן ט"ו אמה ומדופן עגלה זו אחיזון לדופן עגלה זו אחיזון י' אמות בתורך הקרס והיה משביע הקרס על שתי דופני העגלות[ו] ושתי עגלות אחרות לפיהן אאם היו הולכות זו אלל זו יש נוקשות זו בזו וזו אחר זו היו הולכות יפה והשתא פריך שפיר בתמתא ופלגא סגי[ז] דהואיל ועל שתי העגלות היה משביע הוה ס"ל דלא לידדו[ח] ומשני [ט]דאפילו הכי מידדו[י]:

אמתא יתירא הואי. בלד העגלה דהוי קאי בה בן לוי ולריך לו אמה דגבוה בתמתא ומיהו כדאמר בפ"ק דסוכה (ד' ז:) גבי סוכה העשויה ככבשן ואע"פ שפעמים היה הולך מלד זה ופעמים מלד זה מ"מ היה לי לו בתמה אחת שמחיה לד שהיה רוצה לישבם היה מטה העגלה ללד אחר והיה נכנס בין האהל לעגלה ומתקנם אף על פי שהיה רחוק מן הקרסים שתי אמות ומחלה כשיעור לד העגלה מכל מקום היה יכול להושיט ידו שם ולתקן או על ידי מקל או על ידי שוס דבר: **מסייע ליה לר' יוחנן דאמר בור והולייתה מצטרפין לעשרה.** וא"מ ומה לריך למתני' לאשמעינן הא תניא חדא זימנא בפרק חלון (שיוחין דף עח.) ומיירי כשהחולית גבוה עשרה דבאלינה גבוה י' לא מיחייב טוען ונוחן על גבה והשתא אתי שפיר הא דקתני גמי אין מתניתין להלטרף לעשרה קאמר ואין החולית גבוה עשרה לא אתי שפיר הא דקתני גמי אין מתניתין מגבוה עשרה הוה אמינא דהכא אינה אלא ש"מ אמה. ומשנינן דמה תמן בעגלות אמתא אחריתי פלגא דאמתא מהאי גיסא ופלגא דאמתא מהאי גיסא דהוה קאי בן לוי החם לימחי דאי משלופי קרשים נקיט בהו והמדר אטבי למקומן. וכן בגוזוטראות שמכוונות להיות דיוטא אחת ומושיטין נסרים מזו לזו המושיט חייב, והזורק פטור שכך היתה עבודת הלוים. **חלית הבור.** פי' העפר היוצא מן הבור מניחין אותו סביבות בור שיהא לו כמעקה, ואם [זו] החוליא גבוהה י' ורחבה ד' הרי היא כרה"י, וכן סלע כיוצא בה. ואם נטל מרה"ר ונתן על גבו או נטל מעל גבו והניח (ברה"י) [בהה"ר] חייב. ואם אינה גבוהה י', או גבוהה י' ואינה רחבה ד', אינה כרה"י והעוקר ממנה והניח ברה"ר פטור. וזה מפורש ביציאות השבת בארבע רשויות לשבת גדר ברה"ר גבוהה י' ורחב ד' זו היא רה"י גמורה. אבל מקום שיש בו רחב ד' ואינה גבוהה י' אם אין גבוהה מן הארץ ג' טפחים, הא קיי"ל דכל פחות משלשה דאינא כארעא קאי. ואם גבוה ג' ורחב ד' ולא הגיע לעשרה כברמלית וכמקום פטור הוא ואינו לא כרה"ר ולא כרה"י ואסור להוציא מרה"י אליו. אבל אם [אין] בו רחב ארבעה מותר לכאן ולכאן ובלבד שלא יחליף, דהא תניא אדם עומד על האסקופה נוטל מן העני ונותן לו נוטל מבעה"ב ונותן לו. ואמרינן דלזורק מזו לזו חייב וזורקין, הנה בר קפרא הדי שלא לגזוז בזיון בקרשים, לפיכך הזורק מזו לזו פטור אבל אסור. וראוי לעמוד בפירוש ירושלמי ולא היו זורקין, הנה בר קפרא הדי שלא לגזוז בזיון בקרשים, לפיכך הזורק מזו לזו פטור אבל אסור. וראוי לעמוד בפירוש זה להזהר בו כי עמוק הוא. **ועלה** אמר רב משום ר' חייא עגלות התחתון ובינתיו ובינתיו ובינתיו רה"ר. אמר אביי בין עגלה לעגלה כמלוא (רחב) עגלה וכמה אורך עגלה ה' אמות. ואקשינן אמאי כיון דר' קרשים מניחין בעגלה בדרא תתאה ועל גבה מניחים אחרים ועולין, וכל קרש רחבו אמה וחצי דיי לעגלה אמה וחצי כדי שיעור הנחת ג' קרשים. ופרקינן הדרות לן חצי אמה כי היכי דלא נידחקו קרשים. אמר רבא ובינתיו עגלה ב' אמות ומחצה כמלא רחב עגלה. **ואקשינן** למה לי כולי האי, הלא אורך הקרשים מוטלין לרוחב עגלה, קצה הקרש בעגלה זו ב' אמות ומחצה וקצתו השני של קרש זה מוטל על העגלה אחרת ב' אמות ומחצה ובין ב' הגגלות ה' אמות, ומצעית הקרש תלוי ביניהן אפילו אמה אחת ומחצה מן הקצה שלו מכאן בעגלה וכן מן הקצה השני דיו, למה ה' אמות בפחות מהכי סגי. **ושנינן** כי היכי דלא לידדו קרשים. פי' אם שתי אמות ומחצה מיכן ושתי אמות ומחצה מיכן מוטלין בעגלה אפשר שישמט וירד הקרש ולא יכון. נמצא שיעור רוחב העגלה ב' אמות ומחצה ובין ב' אמות ומחצה כשיעור עגלה, וכן בצידה השני, נמצא שיעור העגלה וב' בצדיה ז' אמות ומחצה. וכשהיו מהלכים במדבר קרשי המשכן היו מוטלין מעגלה זו לעגלה אינם אלא ש"מ אמה. ומשנינן דמה תמן בעגלות אמתא אחריתי פלגא דאמתא מהאי גיסא ופלגא דאמתא מהאי גיסא דהוה קאי בן לוי החם לימחי דאי משלופי קרשים נקיט בהו והמדר אטבי למקומן. וכן בגוזוטראות שמכוונות להיות דיוטא אחת ומושיטין נסרים מזו לזו המושיט חייב, והזורק פטור שכך היתה עבודת הלוים. **חלית הבור.** פי' העפר היוצא מן הבור מניחין אותו סביבות בור שיהא לו כמעקה, ואם [זו] החוליא גבוהה י' ורחבה ד' הרי היא כרה"י, וכן סלע כיוצא בה. ואם נטל מרה"ר ונתן על גבו או נטל מעל גבו והניח (ברה"י) [בהה"ר] חייב. ואם אינה גבוהה י', או גבוהה י' ואינה רחבה ד', אינה כרה"י והעוקר ממנה והניח ברה"ר פטור. וזה מפורש ביציאות השבת בארבע רשויות לשבת גדר ברה"ר גבוהה י' ורחב ד' זו היא רה"י גמורה. אבל מקום שיש בו רחב ד' ואינה גבוהה י' אם אין גבוהה מן הארץ ג' טפחים, הא קיי"ל דכל פחות משלשה דאינא כארעא קאי. ואם גבוה ג' ורחב ד' ולא הגיע לעשרה כברמלית וכמקום פטור הוא ואינו לא כרה"ר ולא כרה"י ואסור להוציא מרה"י אליו. אבל אם [אין] בו רחב ארבעה מותר לכאן ולכאן ובלבד שלא יחליף, דהא תניא אדם עומד על האסקופה נוטל מן העני ונותן לו נוטל מבעה"ב ונותן לו. ואמרינן דלזורק מזו לזו חייב וזורקין, הנה בר קפרא הדי שלא לגזוז בזיון בקרשים. ואקשינן אמאי כיון דר' קרשים מניחין בעגלה בדרא תתאה ועל גבה מניחים אחרים ועולין, וכל קרש רחבו אמה וחצי דיי לעגלה אמה וחצי כדי שיעור הנחת ג' קרשים. ופרקינן הדרות לן חצי אמה כי היכי דלא נידחקו קרשים. אמר רבא ובינתיו עגלה ב' אמות ומחצה כמלא רחב עגלה. **ואקשינן** למה לי כולי האי, הלא אורך הקרשים מוטלין לרוחב עגלה, קצה הקרש בעגלה זו ב' אמות ומחצה וקצתו השני של קרש זה מוטל על העגלה אחרת ב' אמות ומחצה ובין ב' הגגלות ה' אמות, ומצעית הקרש תלוי ביניהן אפילו אמה אחת ומחצה מן הקצה שלו מכאן בעגלה וכן מן הקצה השני דיו, למה ה' אמות בפחות מהכי סגי. **ושנינן** כי היכי דלא לידדו קרשים. פי' אם שתי אמות ומחצה מיכן ושתי אמות ומחצה מיכן מוטלין בעגלה אפשר שישמט וירד הקרש ולא יכון. נמצא שיעור רוחב העגלה ב' אמות ומחצה וצידה ב' אמות ומחצה כשיעור עגלה, וכן בצידה השני, נמצא שיעור העגלה וב' בצדיה ז' אמות ומחצה. וכשהיו מהלכים במדבר קרשי המשכן היו מוטלין מעגלה זו לעגלה

ונראין קרסין בלולאות כבובים ברקיע ת"ר יריעות התחתונות של תכלת ושל ארגמן ושל תולעת שני ושל שש ועליונות של מעשה עזים וגדולה חכמה שנאמרה בעליונות יותר ממה שנאמרה בתחתונות דאילו בתחתונות כתיב[1] וכל אשה חכמת לב בידיה טוו ואילו בעליונות כתיב[2] וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העזים[ו] ותניא משום ר' נחמיה שטוף בעזים וטווי מן העזים: שתי גזוזטראות כו':[ז] אמר רב משום רבי חייא עגלות תחתיהן ובינתיו וצידיהן רה"ר אמר אביי בין עגלה לעגלה כמלא ארך עגלה וכמה ארך עגלה ה' אמות ל"ל בד' ופלגא סגי כי היכי דלא לידחקו קרשים אמר רבא צידי עגלה כמלא רחב עגלה וכמה רחב עגלה שתי אמות ומחצה למה לי באמתא ופלגא סגיא כי היכי דלא לידדו קרשים אלא דק"ל[ח] דרך רה"ר שש עשרה אמה אנן דגמרינן לה ממשכן דמשכן חמיסרי הואי אמתא יתירא הואי דהוה קאי בן לוי דכי משתלפי קרשים הוה נקיט להו: מתני' חולית הבור והסלע שהן גבוהין עשרה ורחבן ארבעה הנומל מהן והנותן על גבן חייב פחות מכן פטור: גמ' למה לי למיתני חולית הבור והסלע ליתני הבור והסלע מסייע ליה לרבי יוחנן דאמר ר' יוחנן[ט] בור וחוליתה מצטרפין לעשרה תניא נמי הכי בור ברה"ר עמוקה י' ורחבה ארבעה אין ממלאין הימנה בשבת אלא דשתי עגלות היו הולכות זו בלד זו למילף שיהא רה"ר ט"ז אמה שמא היו הולכות כולן זו אחר זו והיה רה"ר קטן[י] או אדרבתן יתר שהיה רה"ר גדול הרבה ולראה לי"מ שאתי עגלות היו מחובלות יתר שהיה אם עץ אדוק ט"ו אמה והיו בה אדבע אופנים כמו לשתי עגלות ושתי מיקוני דפנות כמו לשתי עגלות[יא] ובין עגלה לעגלה כמו אורך עגלה פירוש בין דופן עגלה זו לדופן עגלה זו ה' אמות ולידי העגלה כמלא רוחב העגלה מכל לד ולד בין דופן העגלה עם האופן שני אמות ומחלה אלא כפיהם הקונטרס שפי' אמה ורביע לכל לד ורוחב שתי העגלות עם לידיהן ט"ו אמה ומדופן עגלה זו אחיזון לדופן עגלה זו אחיזון י' אמות בתורך הקרס והיה משביע הקרס על שתי דופני העגלות[1] ושתי עגלות אחרות לפיהן שאם היו הולכות זו אלל זו יש נוקשות זו בזו וזו אחר זו היו הולכות יפה והשתא פריך שפיר בתמתא ופלגא סגי[2] דהואיל ועל שתי העגלות היה משביע הוה ס"ל דלא לידדו[3] ומשני [4]דאפילו הכי מידדו[5]:

אמתא יתירא הואי. בלד העגלה דהוי קאי בה בן לוי ולריך לו אמה דגבוה בתמתא ימיב כדאמר בפ"ק דסוכה (ד' ז:) גבי סוכה העשויה ככבשן ואע"פ שפעמים היה הולך מלד זה ופעמים מלד זה מ"מ היה לי לו בתמה אחת שמחיה לד שהיה רוצה לישבם היה מטה העגלה ללד אחר והיה נכנס בין האהל לעגלה ומתקנם אף על פי שהיה רחוק מן הקרסים שתי אמות ומחלה כשיעור לד העגלה מכל מקום היה יכול להושיט ידו שם ולתקן או על ידי מקל או על ידי שוס דבר: **מסייע ליה לר' יוחנן דאמר בור וחוליתה מצטרפין לעשרה.** וא"מ ומה לריך למתני' לאשמעינן הא תניא חדא זימנא בפרק חלון (שיוחין דף עח.) ומיירי כשהחולית גבוה עשרה דבאלינה גבוה י' לא מיחייב טוען ונוחן על גבה והשתא אתי שפיר הא דקתני גמי אין מתניתין להלטרף לעשרה קאמר ואין החולית גבוה עשרה לא אתי שפיר הא דקתני גמי אין מתניתין מגבוה עשרה הוה אמינא דהכא אינה אלא ש"מ אמה. ומשנינן דמה תמן בעגלות אמתא אחריתי פלגא דאמתא מהאי גיסא ופלגא דאמתא מהאי גיסא דהוה קאי בן לוי החם לימחי דאי משלופי קרשים נקיט בהו והמדר אטבי למקומן. וכן בגוזוטראות שמכוונות להיות דיוטא אחת ומושיטין נסרים מזו לזו המושיט חייב, והזורק פטור שכך היתה עבודת הלוים. **חלית הבור.** פי' העפר היוצא מן הבור מניחין אותו סביבות בור שיהא לו כמעקה, ואם [זו] החוליא גבוהה י' ורחבה ד' הרי היא כרה"י, וכן סלע כיוצא בה. ואם נטל מרה"ר ונתן על גבו או נטל מעל גבו והניח (ברה"י) [בהה"ר] חייב. ואם אינה גבוהה י', או גבוהה י' ואינה רחבה ד', אינה כרה"י והעוקר ממנה והניח ברה"ר פטור. וזה מפורש ביציאות השבת בארבע רשויות לשבת גדר ברה"ר גבוהה י' ורחב ד' זו היא רה"י גמורה. אבל מקום שיש בו רחב ד' ואינה גבוהה י' אם אין גבוהה מן הארץ ג' טפחים, הא קיי"ל דכל פחות משלשה דאינא כארעא קאי. ואם גבוה ג' ורחב ד' ולא הגיע לעשרה כברמלית וכמקום פטור הוא ואינו לא כרה"ר ולא כרה"י ואסור להוציא מרה"י אליו. אבל אם [אין] בו רחב ארבעה מותר לכאן ולכאן ובלבד שלא יחליף, דהא תניא אדם עומד על האסקופה נוטל מן העני ונותן לו נוטל מבעה"ב ונותן לו. ואמרינן דלזורק מזו לזו חייב וזורקין, הנה בר קפרא הדי שלא לגזוז בזיון בקרשים. ואקשינן אמאי כיון דר' קרשים מניחין בעגלה בדרא תתאה ועל גבה מניחים אחרים ועולין, וכל קרש רחבו אמה וחצי דיי לעגלה אמה וחצי כדי שיעור הנחת ג' קרשים. ופרקינן הדרות לן חצי אמה כי היכי דלא נידחקו קרשים. אמר רבא ובינתיו עגלה ב' אמות ומחצה כמלא רחב עגלה. **ואקשינן** למה לי כולי האי, הלא אורך הקרשים מוטלין לרוחב עגלה, קצה הקרש בעגלה זו ב' אמות ומחצה וקצתו השני של קרש זה מוטל על העגלה אחרת ב' אמות ומחצה ובין ב' הגגלות ה' אמות, ומצעית הקרש תלוי ביניהן אפילו אמה אחת ומחצה מן הקצה שלו מכאן בעגלה וכן מן הקצה השני דיו, למה ה' אמות בפחות מהכי סגי. **ושנינן** כי היכי דלא לידדו קרשים. פי' אם שתי אמות ומחצה מיכן ושתי אמות ומחצה מיכן מוטלין בעגלה אפשר שישמט וירד הקרש ולא יכון. נמצא שיעור רוחב העגלה ב' אמות ומחצה וצידה ב' אמות ומחצה כשיעור עגלה, וכן בצידה השני, נמצא שיעור העגלה וב' בצדיה ז' אמות ומחצה. וכשהיו מהלכים במדבר קרשי המשכן היו מוטלין מעגלה זו לעגלה

מהילה

זמנא בפרק בתרא דעירובין (ד' לט:) בור ברה"ר וחוליתו גבוהה י' טפחים מלון שעל גביו ממלאין ממנו בשבת ומוקך רבי יוחנן בגמרא בסמוכה לה וקא משמע לן דבור וחוליתה מצטרפין לעשרה ויש לומר[א] דלדך תנא דהשמיענו בקולר אע"ג שבבר השמיענו במקום אחר כדאמרינן בריש ברכות (דף כ.) מילתא אגב אורחיה קמ"ל דהעריב שמש אוכל בתרומה אע"ג דמשנה אלימה היא במס' נגעים (פי"ד מ"ג) העריב שמש אוכל בתרומה וכהנה רבות בהש"ס אי נמי מיתורא דמתניתין שמעינן[ב] דמצטרפין[ג] לגרבנה ולהשמש של גבה מיירי[ד] משום דמנח עליה מידי ומשמע כדאמרינן בפרק חלון (שיוחין דף עח.) ומיירי כשהחולית גבוה עשרה דבאלינה גבוה י' לא מיחייב טוען ונוחן על גבה והשתא אתי שפיר הא דקתני גמי אין מתניתין להלטרף לעשרה קאמר ואין החולית גבוה עשרה לא אתי שפיר הא דקתני גמי אין מתניתין מגבוה עשרה:

תוספות

א. וכל שאר הקרש שהוא שבע אמות ומחצה בולט לחוץ ואינו מונח ומדודו הקרשים טובא. ריטב"ם. ב. ויהו בולטים חוץ מן הקרשים שמונה אמות ומחצה. ריטב"ם. ג. דכיון שכל קרש וקרש אינו נשא אלא על גבי עגלה אחת. מי' הכ"ן. ד. ה' אמות כשיעור עגלה או עשר אמות כשיעור קרש. תוס' הכ"ם. ה. וטענות ביחד חצי הקרשים שהם כ"ד בשלשה סדרים, שמנה קרשים בכל סדר זו ע"ג זו נתונות ארכם על רחב שתי העגלות, ראש הקרש האחד בעגלה זו וראש הקרש השני בעגלה שבצדה, ורוחב העגלה שתי אמות ומחצה. ריטב"ם. [לפי תוס' ד"ה כי היכי למתרה ל"ל כד' סדרים ושמה קרשים כמו סדר, ולל"ע מזה]. ו. ולא היה בולט מן הקרשים כלום חוץ להעגלות. ריטב"ם. ז. לרוחב העגלה. ריטב"ם. ואבדיר עגלה קאי דאמרינן דהויא שתי אמות ומחצה. מי' הכ"ן. ח. שאם אתה נותן לכל צד רצד אמה וחצי נמצאו הקרשים שוכבים על שתי העגלות באורך ה' אמות של הקרש ואמה מן הקרש יוצאה בזיז מכאן ואמה אחרת יוצאה בזיז מכאן ובכל זה אין הקרש יוצא חוץ לאופני העגלה לפי שהעגלות ואופניהם יהיו לפי חשבון זה י"א אמות ואין אורך הקרש כי אם י' אמות, ובדין הוא שאפי' בפחות מאמה וחצי היה די כדי שיהיו בין האופנים והעגלות י' אמות כאורך הקרש אלא לא דק פורתא וחשבון קצוב תפש לו. כעל המאור. ט. דלא בניא שיהא בולט מן כלום. ריטב"ם. י. והשתא פרכי' שפיר כי רוחב רשות הרבים של משכן המיסר הוויין, שבע אמות ומחצה לרוחב העגלה האחת ורוחב אופניה השבעה אמות ומחצה לרוחב העגלה השנית ואופניה, ופרקי' כי חוץ לאופנים החיצונים נתנו אמה יתירא דהוה קאי בה בן לוי חצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן דכי משתלפי קרשים נקיט להו. ריטב"ם. יא. עיקר מתניתין דהכא לאשמועינן דרשות היחיד לא הוי בפחות מעשרה ורוחב ארבעה, ואגב סלע תנא חולת הבור. תוס' הכ"ם. יב. דכי היכי דבור וחוליתו מצטרפין לעשרה [הכי נמי]. תוס' הכ"ם. יג. רוחב כותלי החוליא לחלל הבור. רמב"ם. יד. [ד]אע"ג דתוכו לאו רה"י הוא על גביו רה"י. תוס' עיינינן עח.

רבינו חננאל (המשך)

זו והיו הקרשים מוטלין רוחב הקרשים לאורך העגלות, נמצאו שיעור העגלות כששנעונות קרשי המשכן והמלכות מתפשטות בדרך ט"ו אמה, זהו תחתיהן ובינתיו וצידיהן. **ואקשינן** אלא הא דקיי"ל דרך רה"ר ט' אמה, וכדתנן בפרק המוכר פירות לחבירו ובפרק הכונס צאן לדיר, וגמרינן לה למשכן מהלך העגלות, העגלות הנה

יג א מי' פי"ד מהל' שבת הלכה ו סמג לאוין סה טוש"ע ס"ש סי' שמה סעיף ז: יד ב מי' פט"ו שם הלכה ט סמג שם טוש"ע ס"ש סי' שנד סעיף ח: